
OBSAH

PŘEDMLUVA	9
I. ÚVOD	11
1. Vymezení předmětu vývojové psychologie	11
1.1 Psychický vývoj a faktory, které jej ovlivňují	11
1.1.1 Dědičnost	12
1.1.2 Prostředí	14
1.2 Způsob realizace psychického vývoje	17
2. Obecné znaky psychického vývoje	19
3. Teorie psychického vývoje	22
3.1 Psychoanalytické pojetí vývoje osobnosti S. Freuda	22
3.2 Teorie psychosociálního vývoje osobnosti E. H. Eriksona	24
3.3 Teorie kognitivního vývoje J. Piageta	26
4. Metody vývojové psychologie	28
II. PRENATÁLNÍ OBDOBÍ	35
III. NOVOROZENECKÉ OBDOBÍ	45
IV. KOJENECKÉ OBDOBÍ	51
1. Vývoj mozku v kojeneckém období	51
1.1 Význam senzitivních fází pro raný vývoj mozku	55
2. Psychický vývoj v kojeneckém období	57
3. Vývoj poznávacích schopností	59
3.1 Vývoj zrakového vnímání	60
3.2 Vývoj motorických schopností	66
3.4 Vývoj pozornosti	72
3.5 Vývoj paměti a učení	76
4. Vývoj sluchového vnímání a základů řeči	80
4.1 Vývoj vnímání řečových podnětů	81

4.2	Vývoj předřečové aktivity a první slova	84
4.3	Podmínky rozvoje jazykových schopností	88
5.	Emoční vývoj	90
6.	Socializace	93
6.1	Proces socializace a jeho průběh	96
6.2	Vývoj vztahu matky a dítěte	100
7.	Vývoj vztahu k sobě, základ sebepojetí kojence	104
V.	BATOLECÍ VĚK	107
1.	Vývoj mozku v batolecím věku	107
2.	Vývoj a význam motorických dovedností	109
2.1	Význam rozvoje pohybových aktivit ve vztahu k vlastnímu tělu	109
2.2	Význam rozvoje pohybových aktivit ve vztahu k okolnímu světu	110
3.	Vývoj poznávacích procesů	111
3.1	Vývoj pozornosti	122
4.	Základy exekutivních funkcí	128
5.	Vývoj jazykových schopností a dovedností	130
5.1	Vývoj sémantické složky	131
5.2	Vývoj gramatické složky	135
5.3	Vývoj fonologické složky	140
6.	Emoční vývoj	141
7.	Socializace	145
7.1	Proměna vztahu s matkou	146
7.2	Vztah s otcem	149
7.3	Vztah se sourozenci	151
7.4	Komunikace	153
7.5	Sociální učení: nápodoba a identifikace	154
8.	Počátky morálního uvažování a osvojování norem chování	156
9.	Vývoj osobnosti batolete	159
9.1	Sebepojetí batolete	162
VI.	PŘEDŠKOLNÍ OBDOBÍ	171
1.	Neuropsychický vývoj	171
2.	Vývoj poznávacích procesů	173
2.1	Selekce a zpracování informací	173
2.2	Vývoj myšlení	179
2.3	Vývojová proměna přístupu k řešení problémů	187
2.4	Kresba, hra a pohádky	188
2.5	Chápání prostoru, času a počtu	196

2.6	Vývoj poznání lidské mysli	203
2.7	Vývoj metakognice	207
3.	Vývoj paměti	212
4.	Vývoj pozornosti	218
5.	Vývoj exekutivních funkcí	220
6.	Vývoj verbálních schopností	223
7.	Emoční vývoj	227
7.1	Porozumění emocím	228
7.2	Emoční regulace	232
8.	Socializace	235
8.1	Rodina, vztahy s rodiči a sourozenci	237
8.2	Vztahy s lidmi mimo rodinu	241
8.3	Vývoj sociálních dovedností	246
8.4	Vývoj komunikačních schopností	247
9.	Vývoj morálního uvažování a osvojování norem chování	249
10.	Vývoj sebepojetí	255
10.1	Vývoj genderové identity jako součásti sebepojetí	259
11.	Temperamentové a osobnostní rysy	263
VII.	ŠKOLNÍ VĚK	267
1.	Endokrinologický a neuropsychologický vývoj	268
2.	Školní zralost a připravenost	270
3.	Vývoj poznávacích procesů	275
3.1	Vývoj zrakového a sluchového vnímání	275
3.2	Vývoj myšlení, zpracování informací a řešení problémů	280
3.2.1	Rozvoj myšlení a používání různých myšlenkových strategií	284
3.2.2	Vývoj chápání času a počtářských dovedností	288
3.2.3	Vývojové proměny ve zpracování informací a řešení problémů	295
4.	Metakognice	296
5.	Vývoj exekutivních funkcí a autoregulace	300
6.	Paměť a učení	304
7.	Vývoj jazykových schopností	308
7.1	Vývoj sémantické složky	308
7.2	Vývoj syntaktické složky	310
7.3	Zvládání tištěného a psaného jazyka	311
7.3.1	Vývoj čtení	312
7.3.2	Vývoj psaní	316
8.	Emoční vývoj	319
9.	Socializace	327

9.1	Rodina	328
9.2	Škola	339
9.3	Vrstevnická skupina	346
10.	Vývoj morálního uvažování a chování	356
11.	Vývoj dětské osobnosti a sebepojetí	364
VIII.	DOSPÍVÁNÍ	373
1.	Charakteristika období dospívání	373
2.	Endokrinologický a neuropsychologický vývoj	376
3.	Tělesná proměna a její význam	382
4.	Vývoj poznávacích funkcí	386
4.1	Vývoj myšlení a přístup k poznávání	386
4.2	Vliv změny uvažování na osobnost dospívajícího	392
5.	Vývoj exekutivních funkcí a seberegulace	394
6.	Emoční vývoj	398
7.	Vývoj sociální kognice a komunikace	402
8.	Socializace	408
8.1	Rodina	411
8.2	Škola	419
8.3	Vrstevníci	425
8.3.1	Přátelství	431
8.3.2	Experimentace s partnerskými vztahy a první lásky	433
9.	Morální uvažování a chování	439
10.	Vývoj osobnosti dospívajících a proměny jejich identity	444
10.1	Vztahy s lidmi a vlastní výkon jako důležitá součást identity dospívajících	451
10.2	Proměny individuální identity	453
10.3	Vývoj genderové identity	462
	SHRNUTÍ	471
	LITERATURA	473
	VĚCNÝ REJSTŘÍK	537
	PŘÍLOHA	541